

Cena Jindřicha Chalupckého

Založena: 1990 Zakladatelé: Václav Havel, Jiří Kolář, Theodor Pištěk

Princip: Ocenění nejvýraznější osobnosti výtvarného umění v daném roce ve věku do 35 let

Odměna: Samostatná výstava v Gal. V.Špály v Praze (do r.1999) v květnu následujícího roku

Stipendijní pobyt 3 měsíce v umělecké kolonii Headlands Center for the Arts v San Francisku a stipendium (finanční odměna) (od r.2002 1 měsíc v New Yorku)

Hodnocení: Vždy na dva roky je stanovena odborná porota tvořená umělci a teoretiky

(Od r.2002 na tři roky mezinárodní porota), od r.2002 je stanoven okruh navrhovatelů z řad galeristů, teoretiků a kurátorů, kteří mladé umělce navrhuji

Tajemník: Dr. Mahulena Nešlehová(do r.1999), Dan Merta(od 1999)

Účast v soutěži: Umělec se může přihlásit sám nebo jej navrhuje teoretik či grémium teoretiků

Držitelé Cany J.Chalupckého:

1990 – Vladimír Kokolia(1956)

Čestná cena – František Skála,jr.(1956), Jan Ambrůz(1956)

1991 – František Skála,jr.(1956)

Čestná cena – Petr Nikl(1960), Petr Kvíčala(1960)

1992 – Michal Nešázal(1963)

Čestná cena – Michal Gabriel(1960)

1993 – Martin Mainer(1959)

1994 – Petr Nikl(1960)

1995 – Michal Gabriel(1960)

1996 – Kateřina Vincourová(1968)

1997 – Jiří Příhoda(1966)

1998 – Jiří Černický(1966)

1999 – Lukáš Rittstein(1973)

2000 – David Černý(1967)

2001 – Tomáš Vaněk(1966)

2002 – Markéta Othová (1966)

2003 – Michal Pěchouček (1973)

2004 – Ján Mančuška (1972)

2005 – Kateřina Šedá (1977)

2006 – Barbora Klímová (1977)

Finalisté 2004: Isabela Grosseová, Jana Kalinová, Ján Mančuška, Jiří Škoda, Rafani, Daniel Baladrán

Finalisté 2005: Zbyněk Baladrán, Josef Bolf, Jakub Hošek, Alena Kotmannová, K.Šedá, Jan Šerých

Finalisté 2006: Jan Jakub Kotík, Dominik Lang, Rafani, B. Klímová, Dušan Skala, Tomáš Svoboda

Finalisté 2007: Zbyněk Baladrán, Gal NoD, dlouhá 33, Jakub hošek, Galerie AM 180, Bělehradská 45, P2 , Eva Kořátková, Galerie Jelení, Drtinova 15, P5, Jan nálevka, Galerie tec, Dlouhá 33, Pavla Sceranková, Galerie Entrance, Křižíkova 34, P8

Porota 2002-2004: Vladimír Beskid (historik umění, SK), Charlotta Kotik (předsedkyně, The Brooklyn Museum of Art, N.Y.), Magdalena Jetelová (prof. Kunst Akademie Dusseldorf), Maria Lind (ředitelka Kunstverein Mnichv), Jiří Příhoda (sochař, držitel CJCH 1997, Praha), Jiří Ševčík (historik umění, AVU Praha), Jonathan Watkins (ředitel The Ikon allery, Londýn)

Porota 2005-2007: Milena Dopitová (Praha), Christoph Grunenberg (Tate Gallery Liverpool), Milena Kalinovská (Hirshorn Museum and Sculptures Garden Washington – předsedkyně), František Kowolowski (Dům umění města Brna), Jana Oravcová – Centrum súčasť.umeniaBratislava, Roberto Pinto (Miláno), Radek Váňa (De Veemvloer, Amsterdam)

Od r. 2002 začala spolupráce Společnosti J.Ch. s Domem umění města Brna a finále se střídavě koná v Brna a v Praze. Souběžně s finalisty samostatně vystavuje v Procházkové síni Domu umění vítěz obdobné slovenské Ceny Oskára Čepana (v r.2002 Pavlína Fichta Čierna, v r. 2004 Michal Moravčík, 2006 Aneta Mona Chisa a Lucia Tkáčová). Součástí brněnského finále je anketní Cena diváků, samostatnou Cenu diváků od r. 2006 rovněž organizuje partnerský časopis Reflex

Vzhůru do Ameriky! aneb Deset let Ceny Jindřicha Chalupeckého

Není sporu o tom, že výsledky prestižního ocenění předávaného každý rok nejvýraznější osobnosti mezi umělci ve věku do 35 let, jsou pro výtvarné pedagogy cennou informací. Ocenění lze totiž považovat za dílčí odborné vyjádření k podstatným hodnotám tvorby nejmladší generace. Cenu Jindřicha Chalupeckého odborná porota dosud vždy přidělila takovým autorům, kteří v danou chvíli již pevně patřili do širších souvislostí českého umění a měli již za sebou i významné prezentace zahraniční. V tom je jeden nesmírně důležitý aspekt – nejde totiž o vyhledávání nových talentů, ale o potvrzení již dosažených hodnot. Tím, že s touto cenou je spjata samostatná výstava v Galerii Václava Špály, tříměsíční pobyt v umělecké kolonii Headlands u San Franciska, ale také poměrně výrazná prezentace v odborných časopisech i běžných sdělovacích prostředcích, získává oceněný umělec určitý „náskok“ před svými kolegy. Kdyby se mu těchto poct dostalo na úplném začátku jeho tvůrčí dráhy, sehrála by Cena J.Chalupeckého vlastně hodně nespravedlivou roli, protože by znenadání a zrychleně „odstartovala“ kariéru šťastného jedince. Dostává-li ovšem cenu autor, který již své místo mezi předními osobnostmi dříve samostatně obhájil, pak již tento prestižní akt nehraje tak zásadní roli. Přesto jde o významnou informaci pro galeristy, kurátory výstav, pro sběratele, ale i pro učitele výtvarné výchovy.

Společnost Ceny Jindřicha Chalupeckého jmenuje vždy na dvouleté období desetičlennou porotu, v níž je zpravidla polovina umělců a polovina teoretiků. Členy bývají představitelé různých generačních okruhů i názorových proudů, takže výsledné rozhodnutí lze považovat za skutečně reprezentativní shodu. Od roku 1990 v porotě vystřídali např. Adriana Šimotová, Stanislav Kolíbal, Kurt Gebauer, Václav Stratil, Milan Grygar či Jaroslav Róna nebo Tomáš Císařovský a teoretikové Josef Hlaváček, Jiří Ševčík, Ludvík Hlaváček, Igor Zhoř, Petr Nedoma, Jiří Valoch a další. V jednom období byl členem poroty také přední soukromý galerista Jiří Švestka.

Za podstatnou okolnost lze považovat význam této akce pro popularizaci současného umění. Zpočátku se vše odehrávalo jen v určité izolaci odborných kruhů, pouze Galerie Sýpka se pokusila výrazněji oslovit veřejnost tím, že zorganizovala trienále Laureáti Ceny J.Chalupeckého, které vždy jednou za tři roky v osobitých prostorách barokní budovy představí aktuální tvorbu tří umělců. Ke změně došlo v roce 1999, kdy byla poprvé zveřejněna jména umělců, kteří v hodnocení postoupili do závěrečného kola a ve Veletržním paláci se na přelomu října a listopadu konala výstava s názvem Cena Jindřicha Chalupeckého 1999 - FINÁLE. Vystavovali zde Markéta Othová, Jan Hísek, Tomáš Hlavina, Lukáš Rittstein a Kryštof Kintera a po zvědavém očekávání pak cenu získal Lukáš Rittstein. O rok později byli finalisty David Černý, Veronika Bromová, Tomáš Hlavina, František Kowolowski a Jan Stolín a široká veřejnost si akce díky televizi a novinám jistě povšimla především proto, že došlo k lehce skandalizujícímu konfliktu mezi Davidem Černým a Milanem Knížákem a prezident Václav Havel pak předával cenu Davidu Černému před Veletržním palácem, neboť umělec prohlásil, že do budovy nevstoupí, dokud bude ředitelem právě Milan Knížák. V listopadu 2001 vystavují ve Veletržním paláci noví finalisté Tomáš Hlavina, Kryštof Kintera, Pavel Kopřiva, Markéta Othová, Štěpánka Šimlová a Tomáš Vaněk. Ve chvíli, kdy tento článek probíhá redakčním řízením, už je možná rozhodnuto, veřejnost se výsledek dozví 17.listopadu, kdy je Cena J.Chalupeckého vždy slavnostně vyhlášována. Mezi vystavujícími jsou i dvě umělkyně, takže si můžeme připomenout, že v roce 1996, kdy cenu poprvé získala žena – Kateřina Vincourová – se také mluvilo o této akci v televizi. Tajemník výkonného výboru Dan Merta, který tuto úlohu převzal v roce 1999 po Mahuleně Nešlehová, se jistě bude snažit o další kroky, kterými by poněkud prepolitizovanou českou společnost přesvědčil, že mladým umělcům a výtvarnému umění celkově je užitečné věnovat pozornost.

Radek Horáček, 14.11.2001 (text pro časopis Výtvarná výchova č.4/2001, roč.41, s.18-19)

Události a témata

1863 – vznik Umělecké besedy

1874 – 1. impresionistická výstava

1886 – Manifest symbolismu – Jean Moréas

1887 – vznik spolku Mánes

1889 – Světová výstava v Paříži – Eiffelova věž

1889 – vznik skupiny Nabis (do r. 1903)

1890 – zemřel Vincent van Gogh

1893 – Edward Munch: Výkřik

1895 – schválení asanace centra Brna

1902 – Rodin v Praze

1905 – Munch v Praze

1905 – skupina Die Brücke (do 1913)

1906 – výstavy fauvistů

1907 – Avignonské slečny (cca 1906-1909)

1907 – skupina Osma

1909 – Manifest futurismu (F.T.Marinetti)

1909 – Klávesy piana – jezero – František Kupka

1910 – 1.abstraktní akvarel – V.Kandinskij

1910 – vznik skupiny Sursum (do 1912)

1912 – vznik Skupiny výtvarných umělců

1911 – Der blaue Reiter (do 1914)

1912 – Akt sestupující se schodů – M.Duchamp

1913 – Černý čtverec na bílém pozadí – K.Malevič (1915

– Manifest suprematismu)

1913 – Kolo – M.Duchamp

1914 – Stojan na sušení lahví – M.Duchamp

1916 – Kabaret Voltaire, Curych

1917 – skupina a časopis De Stijl

1918 - Tvrdošíjní

1919 – Bauhaus (do 1933)

1920 – sdružení Devětsil (do 1929)

1924 – Manifest surrealismu (A.Breton)

1926 – artificialismus (J.Štýrský, Toyen v Paříži)

1927 – J.Šíma členem skupiny Le Grand Jeu

1929 – vila Tugendhat

1935 – Surrealistická skupina (Praha – do 1939)

1936 – Frank Lloyd Wright – Kaufmannova vila (s vodopádem)

1942 – Skupina 42

1947 – Jackson Pollock – dripping